

Zondag 17 februari 2019

Zesde zondag door het jaar

Lezingen: Jeremia 17,5-8, Psalm 1 (Huub Oosterhuis), Lucas 6, 17,20-26

Inleiding

In het hele evangelie van Lucas staat de verhouding centraal tussen mensen die het getroffen hebben in het leven en mensen die het niet of minder hebben getroffen. Zo ook vandaag in de evangelielezing.

Psalm 1, de tweede lezing, heeft in de bijbel als sub-titel: de man die gekozen heeft. In deze lezing wordt een keuze zichtbaar. Waarvoor zou je zelf kiezen?

In alle lezingen klinkt de keuze voor solidariteit door en de lezingen nodigen uit om na te denken over hoe wijzelf een bijdrage kunnen leveren aan de problemen en uitdagingen van onze tijd. En wat we vooral niet moeten doen.

We lezen nu eerst uit Jeremia. De tekst kan wat cryptisch overkomen. Jeremia spreekt over het hebben van vertrouwen. Hij plaatst het hebben van vertrouwen in mensen tegenover het vertrouwen op God. Waarschijnlijk gaat het hem er niet om, om negatief te spreken over mensen. Het lijkt te gaan om situaties waarin mensen heulen met anderen die spotten met God en gebod en lachen om het gedrag van de vromen(1). Net als de andere lezingen is deze lezing een zaligspreking voor het goede in ons.

Overweging

Lukas laat Jezus afdalen naar een vlak terrein, waar hij oog in oog contact kan krijgen met de mensen die daar staan. Jezus spreekt rechtstreeks tot zijn vele toehoorders, die vanuit het hele land afkomstig zijn: gelovigen uit Jeruzalem en 'ongelovigen' uit Tyrus en Sidon, rijk en arm, ziek, gehandicapt en achtergestelde mensen. Hij neemt het initiatief en spreekt ze direct aan met gij, jij en jullie en legt zo horizontaal verbinding met de mensen die om hem heen staan en door de eeuwen heen ook met ons.

In de evangelie teksten van Lukas klinkt door dat het hem te doen is om het geluk van mensen(1). En dan gaat het hem vooral om degenen, die getroffen zijn door bijvoorbeeld armoede, werkloosheid, honger of ziekte. Het gaat Lukas daarbij vooral om de toenadering, de toenadering bijvoorbeeld tussen arm en rijk en om wie de eerste stap zet.

Op dit moment zijn er in onze wereld ook veel mensen die dringend op zoek zijn naar de verbetering van hun leefsituatie. Steeds meer geven zij openlijk uiting van hun lot, zoals de Gele Hesjes in Frankrijk en de massale opstanden tegen de dictatuur in Venezuela. We lezen dagelijks dat teveel mensen niet profiteren van de globalisering. En de leiders van de wereld, die jaarlijks bijeenkomen in Davos, wordt verweten onvoldoende concreet actie te ondernemen voor deze mensen en te weinig echte maatregelen te nemen tegen bijvoorbeeld de klimaatverandering, de vervuiling en belastingontduiking, alle mooie woorden ten spijt. Integendeel, het sentiment is dat ze er juist van profiteren, waarmee de kloof groter wordt.

Steeds meer komen mensen tegenover elkaar te staan, verharden in hun standpunt en weten elkaar niet meer te vinden. Drie weken geleden kwam een onderhoudsmonteur uit Engeland op mijn kantoor voor een reparatie. We raakten aan de praat over de Brexit en ogenblikkelijk kreeg hij een fanatieke, boze blik in zijn ogen. Hij was tegen de EU en had het over de 'graaiers' in Brussel die veel geld opstrijken. In het gesprek leek hij voor mij op dat moment onbereikbaar geworden. Toen we het hadden over de meerwaarde van de EU denkend aan de vrede in Europa, ontspande zijn gezicht zich resoluut. Hij herinnerde zich dat een Nederlander hem als Engelse burger bedankt had voor de bevrijding in 1945 en hij was daar nog steeds geroerd over. Op dat moment kreeg ik weer contact met hem en konden we over onze gezamenlijk dromen praten over een rechtvaardiger wereld. Achter iedere boze mens schuilt een ander mens en hoe mooi kan het zijn als we die ontmoeten om samen verder te komen in de wereld.

Lukas wil iedereen van toen en van nu hoop geven op een beter leven. Zalig of gelukkig zullen de armen zijn, de mensen met honger en verdriet en de mensen die uitgestoten worden vanwege hun overtuiging. Hoop geeft nieuwe openingen. “Zolang er leven is, is er hoop”, zei de onlangs overleden natuurkundige Stephen Hawking(2) die gedurende meer dan vijftig jaar geleefd heeft met ALS. Zolang er leven is, is er hoop. Hoop geeft perspectief en maakt je los van je eigen ellende.

Armoede, honger, pijn en verdriet, Lukas roept de mensen op een einde te maken aan alle ellende als gevolg van wat mensen elkaar aandoen. Gewoon van mens tot mens, niet gehinderd door verticale relaties die we misschien hebben op het werk of in onze gemeenschap. Een concrete oproep juist aan diegenen, die bevoorrecht zijn: Als je rijk bent, blijf dan bescheiden. Laat je raken door wat je ziet en hoort en wees niet verblind door je eigen succes. Het heeft wel degelijk zin om je in te spannen elke mens een gelijke kans te geven.

De vele berichten over armoede in de krant en tv brengt het niet geringe gevaar van afstomping en onverschilligheid mee. Onverschilligheid is 1 van de grote bedreigingen van onze tijd. De politieke gevangene, hongerige kinderen, dakloze vluchtelingen, wie niet op hun ellende reageert, hun eenzaamheid niet verlicht door hun een sprankje hoop te bieden, verbant hen uit het menselijk bewustzijn. En als we hun menselijkheid ontkennen, verraden we eigenlijk die van onszelf(3). Wee de mens die zo doet, zegt Lukas.

Hoopgevend zijn de mensen die onverschilligheid en cynisme doorbreken door hun engagement en betrokkenheid. De schoolkinderen bijvoorbeeld, die zich hard maken voor klimaatsverbetering omdat het hun toekomst raakt.

Samen op weg, zoekend naar kansen, naar elke nieuwe mogelijkheid om voor elkaar leven te scheppen. Dat zongen de kinderen prachtig in de gezinsviering twee weken geleden. Samen op weg, samen de eerste stap zetten: als kinderen het kunnen, dan zou je mogen zeggen dat volwassenen het zeker moeten kunnen.

Het gaat om leven scheppen, zoals de groene boom uit de eerste en de tweede lezing, de groene boom die dichtbij een rivier staat met wortels tot in het water. De boom die op die manier verbonden is met zijn bron van leven en zo de vruchten kan voortbrengen voor nieuw leven.

Het gaat om leven scheppen, waarbij wij durven uit te spreken wat ons vanuit ons innerlijk, vanuit onze eigen bron, aangereikt wordt; dat vraagt misschien moed, maar op die bron mogen we vertrouwen en we kunnen ons gesterkt weten dat we daarbij anderen verder helpen en hen laten delen in onze eigen vruchten, in onze eigen rijkdom. En daar kun je gelukkig van worden.

Hyleco Nauta

Inspiratie:

- 1 Voor het luiden van de klok, Janssen/Zuidberg
- 2 Brief answers to big questions, Stephen Hawking
- 3 De gevaren van onverschilligheid, Zevende Millenium-avond in het Witte Huis, 12 april 1999
- 4 Tijdschrift voor verkondiging (Rademakers) Kerugma (vWieringen/ Spoor O.P.)
- 5 In het leerhuis van Lucas, van Ogtrop